

IJTIMOIIY KONFLIKTLAR VA ULARNING JAMIYAT HAYOTIGA TASIRI.

Samarqand Davlat Universiteti

Kattaqo'rg'on filiali Ijtimoiy ish yo'nalishi 3-bosqich talabalari

Amonova Dilnoza Shermat qizi

e-mail: dilnozaamonova2003@gmail.com

Ibrohimov Og'abek Maxmarajab o'g'li

Ilmiy raxbar: Abbosova Maftuna Subxonovna

Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrasida o'qituvchisi, P.H.D

e-mail: maftuna08011993@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada jamiyatimizdagi ijtimoiy konfliktlarning tutgan o'rnini va ahamiyati haqida so'z boradi. Ijtimoiy hayotda ham konfliktlarning keng tarqalganligi uzoq o'tmishda ham e'tiborni o'ziga tortgan. Ijtimoiy konflikt taraqqiyotning doimiy yo'ldoshi sanaladi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy konflikt, jamiyat, guruh, inson, ziddiyat, ma'naviyat, a'naviy-qadriyatli, sub'ektiv, ijtimoiy, yoshlar, mustahkam, pedagogik-psixologik, jamiyat, hissiy-emotsional, oila, ta'sir, tarbiya.

SOCIAL CONFLICTS AND THEIR IMPACT ON COMMUNITY LIFE

Abstract. This article talks about the role and importance of social conflicts in our society. The prevalence of conflicts in social life has attracted attention in the distant past. Social conflict is a constant companion of development. manfaatlar to'qnashuvi,

Key words: social conflict, society, group, human, conflict, spirituality, spiritual-valuable, subjective, social, youth, solid, pedagogical-psychological, society, emotional-emotional, family, education mystery, upbringing.

Insoniyat yaralibdiki, turli-tuman konfliktlar qurshovida yashab, kurashib keladi. Konfliktlarning mavjudligi, bir tomondan, insoniyatni kurashga, o'zining jamiyatining hayotini davlat faoliyatini yaxshilashga undasa, ikkinchi tomondan turli xil destruktiv, vayronkor kuchlarning faollashuviga olib keladi. Tomonlar bir birlarining tushunmasligi biron bir murosaga kelmasligi maskur kuchlarni harakatga keltiradi. Konflikt o'zi bu - ijtimoiy tashkilotlarning qarama-qarshi manfaatlari, pozitsiyalari, qadriyatlar va qarashlarini amalda bajarish uchun qarama qarshilik. Xozirgi zamon fani insoniyatning tarixiy o'tmishga nazar tashlar ekan, konfliktni hamisha ijtimoiy taraqqiyotning doimiy yo'ldoshi ekanligiga shubxa qilmaydi, chunki odamlar bor joyda konfliktlar mavjud bo'lgan va bo'laveradi. Ijtimoiy hayotda konfliktlarning tutgan o'rni va keng tarqalganligi uzoq o'tmishda ham etiborini o'ziga tortgan. Aksariyat sotsiologlarning fikricha, konfliktlarsiz jamiyatning bo'lishi mumkin emas, chunki konflikt odamlar borlig'ining ajralmas qismi, jamiyatda sodir bo'layotgan o'zgarishlarning manbai hisoblanadi. Qarama-qarshilik ijtimoiy munosabatlarni yanada harakatchan qiladi. Aholi ilgari ularni to'liq qondirgan odatiy xatti-harakatlar va faoliyat normalaridan tezda voz kechadi. Ijtimoiy ziddiyat qanchalik kuchli bo'lsa, uning ijtimoiy jarayonlarning borishiga va ularni amalga oshirish tezligiga ta'siri shunchalik sezilarli bo'ladi. Raqobat ko'rinishidagi ziddiyat ijodkorlikni, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va oxir-oqibat ilg'or rivojlanishga yordam beradi, jamiyatlarni yanada chidamli, dinamik va taraqqiyotga tayyor qiladi. Konfliktning hozirgi zamon konsepsiyalarida kishilarning har qanday harakatlari, shu jumladan, konfliktli harakatlari ham ijtimoiy mohiyat kasb etishi, ularning u yoki bu darajada ijtimoiy muhit bilan bog'liqligi haqida fikr mavjud. Konfliktni, uning sababini,

namoyon bo'lish sohasi va shaklini, tartibga solish usulini faqatgina jamiyat, ayniqsa, inson tabiatini, ijtimoiy munosabatlar mohiyatini va insonlarning o'zaro munosabatlarga kirishish qonuniyatlarini chuqur anglash asosida tushunish mumkin. Hozirgi kunda jamiyatimizda mavjuda va dolzarb, muammoga aylanib kelayotgan konfliktlar ham mavjud. Masalan shaxslararo konfliktlar, guruhlar o'rtasidagi konfliktlar, siyosiy konfliktlar, etnik konfliktlar, oilalar o'rtasidagi konfliktlar. Shaxsni ichki ziddiyatlariga, jamiyat shaxsdan nimani kutishi madaniy va ijtimoiy me'yorlarga zid bo'lgan shaxsiy qarashlar tufayli shaxsning ichida yuzaga keladigan nizolar.¹

- ❖ Qadriyatlar ziddiyati
- ❖ O'zlik ziddiyati
- ❖ Ma'naviy ziddiyatlar

Shaxslararo ziddiyat eng yaqin munosabat bo'lib bu ikki qarama –qarshi jins vakillarining bitta oila bo'lib birikkan yokim birikayotgan shaxsni munosabati hisoblanadi. Keyingisi oilaviy munosabatlarda konfliktlar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki zo'ravonlik qurbonlarining 88%dan 95% gacha qizlar va ayollar tashkil qiladi. Ayollar erkak va ayol munosabatlaridagi zo'ravonlik 87% . Ayollar va qizlar kamdan –kam hollarda erkaklarga nisbatan zo'ravonlikni boshlaydilar, ayollarning tajovuzkorligi asosan qasos olish yoki o'zini himoya qilishdan iborat bo'ladi. Qizlar va ayollar boshidan kechiradigan zo'ravonlik shuningdek uning ta'siri erkaklar o'gil bolalarga qaraganda ancha og'riqli. Oilaviy nizolar er-xotin, ota-onalar va bolalar, turmush o'rtoqlar va har bir er-xotinning ota-onalari, bobobuvilar va nevaralar o'rtasidagi nizolarga bo'linadi. Oilaviy munosabatlarda asosiy rolni nikohdagi nizolar egallaydi. Ular ko'pincha turmush o'rtoqlarning ehtiyojlaridan norozilik tufayli paydo bo'ladi. Nikohdagi nizolarning sabablarini

1. ¹ Sotsiologiya. A.A. Radugin., K.A. Radugin "Markaz", M., 1997 yil

ajratib ko'rsatish mumkin: er-xotinning psixoseksual mos kelmasligi; - o'zining "men" ning ahamiyatiga bo'lgan ehtiyojdan norozilik, sherik tomonidan qadr-qimmat tuyg'usiga hurmatsizlik; Oilani o'rganayotgan mutaxassislarning fikriga ko'ra, nikoh sheriklarining uyg'unligi har doim ham erishilmaydi va odatda darhol emas (Kovalev S.V., Sysenko V.A.). Ichki, chuqur mos kelmaslikning har qanday, hatto eng shaxsiy jihati ham muqarrar ravishda o'zini xulq-atvor mojarolari shaklida namoyon qiladi. N. V. Grishina ta'rifiga ko'ra, konflikt ikki qutbli hodisa (ikki tamoyilning qaramaqarshiligi) bo'lib, qarama-qarshiliklarni bartaraf etishga qaratilgan tomonlarning faoliyatida namoyon bo'ladi va tomonlar faol sub'ekt (sub'ektlar) bilan ifodalanadi. Siyosiy ziddiyat murakkablikning yuqori darajasiga o'tishni anglatadi. Uning paydo bo'lishi hokimiyatni qayta taqsimlashga qaratilgan ongli ravishda tuzilgan maqsadlar bilan bog'liq. Buning uchun ijtimoiy yoki milliy-etnik qatlamning umumiy noroziligi asosida odamlarning alohida guruhini - siyosiy elitaning yangi avlodi vakillarini ajratib ko'rsatish kerak. Bu qatlamning embrionlari so'nggi o'n yilliklarda arziyas, lekin o'ta faol va maqsadli, o'rnatilgan siyosiy rejimga ochiqdan-ochiq qarshilik ko'rsatgan, ijtimoiy farovonlik yo'lida fidoyilik yo'lga o'tgan dissident va inson huquqlari guruhlari shaklida shakllangan. muhim g'oya va yangi qadriyatlar tizimi. Qayta qurish sharoitida inson huquqlarining o'tmishdagi faoliyati o'ziga xos siyosiy kapitalga aylandi, bu esa yangi siyosiy elitani shakllantirish jarayonini tezlashtirishga imkon berdi. Qarama-qarshiliklar jamiyat hayotining barcha jabhalariga – iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy, ma'naviyatga singib ketgan. Muayyan qarama-qarshiliklarning keskinlashishi "inqiroz zonolari" ni keltirib chiqaradi. Inqiroz ijtimoiy keskinlikning keskin kuchayishi bilan namoyon bo'ladi, bu ko'pincha ziddiyatga aylanadi. Konflikt odamlarning o'z manfaatlarining (ayrim ijtimoiy guruhlarning a'zolari sifatida) boshqa sub'ektlar manfaatlariga zidligini anglashi bilan bog'liq. Og'irlashgan qarama-qarshiliklar ochiq yoki yopiq konfliktlarni keltirib chiqaradi Konflikt sotsiologiyasi shundan kelib chiqadiki,

konflikt ijtimoiy hayotning normal hodisasi, konfliktni bir butun sifatida aniqlash va rivojlantirish foydali va zaruriy narsadir.² Jamiyat, kuch tuzilmalari va alohida fuqarolar konfliktni hal qilishga qaratilgan muayyan qoidalarga amal qilsalar, o'z harakatlarida samaraliroq natijalarga erishadilar. Oilaviy nizolar er-xotin, ota-onalar va bolalar, turmush o'rtoqlar va har bir er-xotinning ota-onalari, bobo-buvilar va nevaralar o'rtasidagi nizolarga bo'linadi. Oilaviy munosabatlarda asosiy rolni nikohdagi nizolar egallaydi. Ular ko'pincha turmush o'rtoqlarning ehtiyojlaridan norozilik tufayli paydo bo'ladi. Nikohdagi nizolarning sabablarini ajratib ko'rsatish mumkin: er-xotinning psixoseksual mos kelmasligi; - o'zining "men" ning ahamiyatiga bo'lgan ehtiyojdan norozilik, sherik tomonidan qadr-qimmat tuyg'usiga hurmatsizlik; Oilani o'rganayotgan mutaxassislarning fikriga ko'ra, nikoh sheriklarining uyg'unligi har doim ham erishilmaydi va odatda darhol emas (Kovalev S.V., Sysenko V.A.). Ichki, chuqur mos kelmaslikning har qanday, hatto eng shaxsiy jihati ham muqarrar ravishda o'zini xulq-atvor mojarolari shaklida namoyon qiladi. N. V. Grishina ta'rifi ko'ra, konflikt ikki qutbli hodisa (ikki tamoyilning qaramaqarshiligi) bo'lib, qaramaqarshiliklarni bartaraf etishga qaratilgan tomonlarning faoliyatida namoyon bo'ladi va tomonlar faol sub'ekt (sub'ektlar) bilan ifodalanadi

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, odamlar jamiyatining saqlanib qolishida ham oila ayrim alohida olingan shaxs bilan yaxlit jamiyat o'rtasida o'ziga xos – ko'prik rolini o'ynab kelmoqda. Zero, madaniy va ma'naviy qadriyatlarni saqlab, avloddanavlodga yetkazishda davlat va jamiyatdagi ta'lim muassasalari, madaniyat o'choqlarining ham muayyan roli bor, lekin ularda o'zgarishlar tez-tez ro'y bergani sababli, ularning avlodlararo muqaddas sanalib kelinayotgan qadriyatlarni

² . Sotsiologiya. S.S. Frolov "Logos", M., 1996 yil.

asrabavaylashdagi roli oilachalik yuqori bo‘lolmaydi. Shuning uchun davlat oilaning mustahkam va farovonligi, odamlarning unda tinchlik, xotirjamlikda yashashlaridan hamisha manfaatdor ekanligi sababli ham muayyan qonunlar va yuridik tizimni ushlab turadiki, ular orqali nafaqat nikohning o‘zi, balki ota-ona va farzandlar o‘rtasidagi munosabatlarni ham muvofiqlashtirib boradi. O‘zbekistonda yosh oilalarga ko‘rsatilayotgan muruvvatlar, bola tug‘ilishi va katta bo‘lishi uchun suyunchi puli, nafaqalarning belgilanishi, onalik va bolalikning ijtimoiy muhofaza qilinayotganligi, ota yoki ona farzand oldida o‘z burchini bajarmagan taqdirda moddiy, ma‘naviy, hatto, jinoiy sanksiyalar orqali jazolanishi ushbu noyob maskanni mustahkamlash, u orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni keyingi avlodlar uchun saqlash vazifasini bardavom etishdan iboratdir.³

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Sotsiologiya. S.S.Frolov “Logos”.M. 1996-yil
- 2.J.S.Quchqorov.”Konfliktologiya”. o‘quv qo‘llanma 2023-yil.
- 3.Satsiologiya:darslik. “Bilim”.M.1995-yil.
4. “Konfliktologiya “ o‘quv qo‘llanma darslik . 2023-yil
5. Sotsiologiya. A.A. Radugin., K.A. Radugin "Markaz"., M., 1997 yil

³ J.S.Quchqorov. “ Konfliktologiya “ o‘quv qo‘llanma 2023-yil.